

1+10 informací o službě rané péče

Proč se na ranou péči obrátit? Dítě se zdravotním postižením má zajištěnou lékařskou péči, ale rodina se následně často ocitá bez informací, jak se se svou situací vypořádat a bez další konkrétní podpory. Proto se může obrátit na sociální službu rané péče, která rodičům pomůže s mnoha otázkami, které si pokládají. Raná péče je poskytována na základě zákona 108/2006Sb. o sociálních službách. Poskytovatelem je obvykle nestátní nezisková organizace, která musí mít službu řádně registrovanou.

Služby rané péče nabízené různými poskytovateli se mohou v dílčích způsobech poskytování lišit. Vždy se ale musí řídit standardy kvality sociálních služeb a nabízet základní činnosti, které jsou ze zákona povinni poskytovat zdarma. Středisko rané péče je často prvním odborným pracovištěm, které se rodině věnuje co možná nekomplexněji. Poradce rané péče plní mnoho rolí především na pomezí sociální práce, psychologie a speciální pedagogiky.

- 1 Co je smyslem rané péče.** Služba rané péče je zaměřena na podporu rodiny a podporu vývoje dítěte s ohledem na jeho specifické potřeby a potíže. Jedná se o službu preventivní, která má za cíl, aby v důsledku zdravotního postižení dítěte nedocházelo k dalšímu prohlubování jeho vývojových potíží a k sociální izolaci rodiny. Raná péče pomáhá snížit negativní vliv postižení dítěte na rodinu a prostředí, ve kterém vyrůstá. Cílem dále je, aby rodina dokázala svou situaci řešit co nejvíce pomocí vlastních zdrojů.
- 2 Pro koho je raná péče určena.** Službu rané péče může využít rodina, která vychovává dítě do 7 let se zdravotním postižením nebo jehož vývoj je v důsledku nepříznivého zdravotního stavu ohrožený a rodina je kvůli tomu v náročné sociální situaci. V praxi jsou jednotlivé služby rané péče v ČR zaměřené na určitý typ potíží dítěte, např. na poruchy autistického spektra, mentální postižení, tělesné postižení, kombinované vady, zrakové nebo sluchové vady. Každá služba má také určenou územní působnost, nejčastěji odpovídající hranicím jednoho nebo více krajů.
- 3 Jak probíhá poradenství rané péče.** Služba rané péče je převážně terénní, pracovníci jezdí za uživatelem do místa bydliště, do přirozeného prostředí rodiny. Mohou také navštívit dítě v předškolním zařízení a pomoci i v jiných prostředích, kde to rodina potřebuje. V rámci služby jsou možné i ambulantní konzultace ve středisku rané péče.
- 4 Jaké služby může raná péče nabízet.** Základní činnosti, které musí poskytovat každá služba rané péče, spočívají především v konzultacích rodičů s poradcem rané péče. Poskyvatelé mohou nabízet i další služby, často např. mívají k dispozici půjčovnu didaktických či stimulačních hraček a pomůcek pro rodiče, nabízejí přímou práci s dítětem na středisku, organizují skupinové aktivity (např. semináře, besedy, rodičovská setkání, podpůrné skupiny), pořádají různě zaměřené pobytové akce pro rodiny. Přesná nabídka každého poskytovatele služby je k dohledání na jeho webových stránkách.

- 5 Kdo s rodinou spolupracuje.** Rodina má přiděleného svého poradce rané péče, se kterým jsou rodiče v pravidelném kontaktu, setkávají se na osobních konzultacích a také po telefonu, emailu nebo prostřednictvím online video hovorů. Poradce musí splňovat požadavky na vzdělání v oboru sociální práce, sociální nebo speciální pedagogiky či psychologie. Mezi pracovníky rané péče mohou být s ohledem na cílovou skupinu a nastavení konkrétní služby i další odborníci, kteří s rodinou spolupracují, např. psychoterapeut, fyzioterapeut, ergoterapeut, logoped, zrakový terapeut.
- 6 Jak často probíhají konzultace.** Poradce rané péče může do rodiny dojíždět obvykle 1x měsíčně, případně v delším intervalu dle potřeby. Frekvence konzultací a jejich přesné termíny jsou na dohodě rodičů s poradcem. Osobní terénní konzultace standardně trvají 2 hodiny. Pokud rodina chce službu využívat kontinuálně a její náročná sociální situace v důsledku zdravotního stavu dítěte trvá, konzultace mohou probíhat dlouhodobě, často i několik let.
- 7 S čím může služba rané péče pomoci.** Témat pomoci je mnoho a vycházejí vždy z individuální situace každé rodiny a dítěte. Poradce rané péče společně s rodiči mapuje situaci rodiny a domlouvá se na konkrétních krocích, které mohou napomoci ke zlepšení stávajícího stavu rodiny a dítěte. Předává informace týkající se zdravotních potíží dítěte, pomáhá rodičům zorientovat se v informačních zdrojích. Na základě zhodnocení schopností dítěte doporučuje vhodné postupy pro jeho rozvoj, např. učí rodiče, jak mohou s dítětem efektivně komunikovat a jak ho učit nové dovednosti. Navrhuje vhodné pomůcky pro stimulaci vývoje dítěte. Odkazuje rodinu na další odborníky a služby, které by pro rodinu mohly být přínosné. Zprostředkovává komunikaci mezi rodinou a předškolním zařízením, případně dalšími odborníky. Umožňuje rodičům setkávání s dalšími rodinami v podobné situaci a s podobnými životními zkušenostmi. Poskytuje rodině základní sociální poradenství, např. jí může pomoci se zorientovat v nároku na příspěvek na péči a v dalších možnostech státní sociální podpory.
- 8 Kolik služba stojí.** Raná péče je poskytována zdarma, za základní činnosti rodina ze zákona nic neplatí. Poskyvatelé rané péče mohou k základním činnostem nabízet i fakultativní služby za poplatek. Tyto zpoplatněné služby jsou však vždy dobrovolné a slouží jen jako doplněk k základním činnostem. Služby jsou z větší části financovány ze státního rozpočtu. Část financí si poskyvatelé na svůj provoz musí sehnat sami, např. prostřednictvím grantů, darů nebo vlastních příjmů.
- 9 Kde najít kontakt na ranou péči.** Službu si vybírá rodina, která má o její využívání zájem. Může ji vyhledat podle místa bydliště v registru poskytovatelů sociálních služeb **na stránce Ministerstva práce a sociálních věcí**. Kontakty a informace jsou dostupné i na dalších internetových

stránkách, např. [na mapě rané péče](#) nebo na mapě [Míst podpory](#) na webu AutismPort. Kontakt na konkrétní službu lze získat také přes sociálního pracovníka v místě bydliště.

- 10 **Co raná péče není.** Poradci rané péče mají pro podporu rodiny značný význam. Jsou ale jen jednou částí komplexní péče o dítě a rodinu. Pracovník rané péče není lékař, který by mohl stanovovat diagnózu dítěte a navrhnout léčebné postupy. Ale může rodinu nasměrovat a podpořit ve spolupráci s odbornými lékaři. Nesupluje roli speciálně pedagogických center, která jsou nezastupitelná pro zařazení dítěte a stanovení vhodné podpory pro úspěšné vzdělávání v mateřské škole. Ale může svými zkušenostmi a znalostí dítěte i rodiny pomoci s adaptací dítěte na prostředí mateřské školy a zvládnutí náročných situací, které se během docházky vyskytnou. Nemá za úkol intenzivně pracovat s dítětem na jeho rozvoji, ale plní roli průvodce rodiče v technikách práce s dítětem. Nehlídá dítě, ale pomůže rodině sehnat služby, které mohou hlídání nebo odlehčení rodičům zajistit. Rodinu nesoudí, nekontroluje, ani za ní nerozhoduje. Především se jí snaží maximálně podpořit, posílit její kompetence, zvýšit soběstačnost a nalézt její přirozené zdroje pomoci.

📖 [Přečtěte si také 1+10 prvních kroků rodiče předškolních dětí po stanovení diagnóze.](#)

Za tvorbou doporučení stojí Jan Kouřil. Připomínky a zpětnou vazbu poskytly Petra Jůnová a Lucie Marešová.